

BOEKBESPREKINGEN

Fundamentals of Ornithology

Een goed handboek, dat de belangrijke facetten der vogelkunde behandelt, bezitten we in de Nederlandse taal, helaas, niet. Trouwens, ook over onze grenzen zijn ze schaars en het prachtige „Aves” van prof. Erwin Stresemann is thans op veel punten wel wat verouderd. Daarom begroeten we met vreugde „Fundamentals of Ornithology”, door Josselyn van Tyne en Andrew J. Berger. De opzet van dit boek is van prof. Van Tyne, hoogleraar aan de universiteit van Michigan, die een belangrijk gedeelte van het manuscript had voltooid, toen hij op 30 januari 1957 overleed. Zijn vriend en medewerker dr. Andrew J. Berger heeft het nagelaten manuscript met grote bekwaamheid en piëteit voltooid, waardoor wij thans beschikken over een voortreffelijk geïllustreerd handboek, waarin vrijwel alle facetten van de anatomie, de zintuigen, het gedrag, de nomenclatuur en de classificatie der vogels worden behandeld.

Het boek is in de eerste plaats bestemd voor Amerikaanse studenten in de biologie, doch ook amateurs, die hun basis willen verbreden, zullen het met vrucht (en genoeg), raadplegen. Het is, zelfs bij een werk van deze omvang (624 blz.) natuurlijk onvermijdelijk, dat niet alle onderdelen even uitvoerig worden behandeld. Doch literatuurlijsten zullen hen, die dieper op een bepaald onderwerp wensen in te gaan, de weg wijzen. Dat deze literatuur en ook de in de tekst genoemde voorbeelden voor een belangrijk deel naar het werk van Amerikaanse ornithologen verwijzen, lijkt een nadeel, dat bij nadere beschouwing echter wellicht een de blik verruimend voordeel zal blijken te zijn.

Een naar aard en omvang (177 blz.) belangrijk deel van het boek wordt ingenomen door een „Classification of world birds by families”, met voortreffelijke afbeeldingen door George M. Sutton.

Een voor de serieuze vogelaar eigenlijk onmisbaar boek, dat de voor Nederlandse normen vrij hoge prijs dubbel en dwars waard is. Derhalve zeer warm aanbevolen!

K. Z.

Josselyn van Tyne and Andrew J. Berger: *Fundamentals of Ornithology*. New York, John Wiley & Sons, Inc., 1959. Prijs f 49,45. (Importeurs: Kirberger en Kesper, Oude Turfmarkt 153, Amsterdam.)

The dynamics of insect and bird populations in pine woods

Toen Prof. Dr. Lukas Tinbergen in september 1955 overleed, betekende zijn heengaan niet slechts een smartelijk verlies voor zijn familie, vrienden en collega's, doch tevens een zware slag voor de nog jonge wetenschap der ecologie der dieren. Weliswaar was hij reeds op zeer jeugdige leeftijd gaan publiceren, maar vooral sinds zijn benoeming tot gewoon hoogleraar in de beschrijvende dierkunde had hij, met een groep studenten, uiterst belangrijke onderzoeken verricht omtrent de invloed van zangvogels op de getalssterkte van hun prooidieren, waarover nog slechts enkele voorlopige publicaties van zijn hand waren verschenen.

Onder zijn nagelaten papieren werden echter voorlopige manuscripten aangetroffen, waarin hij de resultaten van zijn recente onderzoeken zelf voor publicatie had voorbereid. Deze zijn thans, met grote piëteit en toewijding, door een aantal vrienden en leerlingen van Tinbergen voor definitieve publicatie gereed gemaakt en, samen met de resultaten van een aantal onder zijn leiding verrichte onderzoeken door leerlingen, in de 3e livraison van Tome XIII van de „Archives néerlandaises de Zoologie” onder de titel: *The dynamics of insect and bird populations in pine woods* gepubliceerd, met steun van het „Groninger Universiteitsfonds”.

Deze publicatie bevat allereerst een door Tinbergen zelf grotendeels voorbereide studie over de „Factors influencing the intensity of predation by songbirds”, gevolgd door „Conditions for damping of Nicholson oscillations in parasite-host systems”, dat Prof. Dr. H. Klomp heeft geschreven op basis van de door Tinbergen nagelaten berekeningen en diagrammen, tevens gebruik makend van het inzicht, dat hij in Tinbergens werk had verkregen uit vele gesprekken. Tenslotte publiceren enige leerlingen van Tinbergen de resultaten van op zijn werk aansluitende, en gedeeltelijk onder zijn leiding verrichte onderzoeken. Zo schrijft N. Prop over „Protection against birds and parasites in some species of Tenthrenidid larvae”, J. H. Mook, L. J. Mook en H. S. Heikens leveren „Further evidence for the role of „searching images” in the hunting behaviour of titmice” en P. Glas tenslotte behandelt de „Factors governing density in the chaffinch (*Fringilla coelebs*) in different types of wood”. Wij moeten het bij de vermelding van de titels van deze publicaties laten, omdat een grondiger bespreking de bevoegdheid van uw recensent, zowel als het bestek van ons tijdschrift zou overschrijden.

Deze publicatie is in de allereerste plaats bestemd voor vakbiologen en meer in het bijzonder de ecologen onder hen, die bij hun werk in de toekomst ongetwijfeld op de resultaten van Tinbergens onderzoeken zullen kunnen voortbouwen. Maar ook aan de niet-vakornithologen, die zich de moeite willen getroosten zich in de materie te verdiepen, zij deze publicatie van harte aanbevelen. Aan hen, die zich hebben ingezet om de resultaten van het be-

langrijke werk van Tinbergen te publiceren, zijn wij grote dank verschuldigd.

K. Z.

L. Tinbergen: *The dynamics of insect and bird populations in pine woods*. Extrait des Archives néerlandaises de Zoologie, Tome XIII, p. 259-473, 1960. Leiden, E. J. Brill, 1960.

Zo leer je de vogels kennen

Het is een goed idee van Riz La (sigarettenpapier) om een vogelboekje uit te geven, waarbij 50 vogelplaatjes gespaard kunnen worden. Ko Zweeres heeft op de hem eigen vlotte wijze vijftig vogelsoorten behandeld, die door vorm of kleur betrekkelijk gemakkelijk zijn te herkennen. Op ongeveer één bladzijde zijn, van elke soort, wat actuele bijzonderheden bijeengebracht, met vermelding waar men de soort met vrij grote zekerheid te zien kan krijgen. Wanneer de officiële Belgische naam afwijkt van de Nederlandse (*kuijffuut*, *blokeend*, *botvink*) staat deze tussen haakjes vermeld, hetgeen voor de Nederlandse gebruiker van het boekje misschien niet duidelijk is. In kleine letter worden bovendien een korte beschrijving, broedgegevens en verblijf behandeld. De vermelde „volgende soorten” zullen buiten de „verwante soorten” voor de eenvoudige liefhebber met ontbrekende korte uiteenzetting niet altijd even begrijpelijk zijn.

De plaatjes van de niet vermelde tekenaar zijn, wat vorm als kleur betreft, niet allemaal van eerste kwaliteit, ofschoon de beginnende vogel-liefhebber hier ongetwijfeld in kan worden gesteund om de meest gewone soorten te leren herkennen. De *witte kwikstaart*, *slobeend*, *kuijfeend*, *blauwe reiger* en het *waterhoen* zijn b.v. goed geslaagd, terwijl *kemphaan*, *zanglijster*, *buizerd*, *torenvalk* en de kleuren van b.v. *vink* en *boomklever* beslist minder goed genoemd mogen worden. Voor het omslag is een kleurenfoto van een *kneu* (Belgische naam: *kneuter*) bij het nest door John Markham gebruikt, een soort welke in de tekst niet is besproken.

Dat dit boekje vele nieuwe vogelvrienden zal kweken is zonder twijfel, zodat wij het niet anders dan kunnen toejuichen, dat Zweeres deze aangelegenheid heeft aangegrepen. Jammer is het, dat de geïnteresseerde lezer geen weg wordt gewezen zich verder in de kennis (en bescherming!) der vogels te bekwamen. Maar misschien bestaat daarvoor de gelegenheid in een aansluitend deeltje?

Ko Zweeres: *Zo leer je vogels kennen*. Met ten geleide door Prof. Dr. K. H. Voous, 48 pag., z.j., uitgave Riz La. Prijs 65 ct.

De vogels van bos en heide

Na de vogels van de zeekant en die, welke we rondom ons huis kunnen aantreffen, behandelt Jan P. Strijbos in deel 4 van de serie „Vogellevens in Nederland” de vogels van bos en heide. Evenals in de vorige deeltjes is het ook nu moeilijk scherpe scheidslijnen te trekken. Maar wie in deze vakantieweken naar heide of bos trekt, zal daar weinig soorten aantreffen, die niet in Strijbos' nieuwste boekje worden vermeld.

De tekst is beknopt, maar betrouwbaar en be-

halve 116 pentekeningen van de auteur, zijn 69 foto's opgenomen, goed gereproduceerd op royaal formaat, waaronder vele zeer fraaie van K. Visser, die zijn licht tot nu toe veel te lang onder de korenmaat heeft gehouden.

Alles bijeen genomen een aantrekkelijk en nuttig boekje, waaraan velen plezier zullen beleven. De prijs is, omvang (192 blz.) en illustraties in aanmerking genomen, verrassend laag. K. Z.

Jan P. Strijbos: De vogels van bos en heide. Uitg. L. J. Veen, Amsterdam z.j. Prijs f 4,50 geb.

Bird watching and bird recording

In een boekje van 9 blz. geeft Rev. P. H. T. Hartley adviezen, in de eerste plaats bestemd voor jeugdige adspirant-vogelaars, waarmee echter ook vele ouderen, die het alleen-maarsorten-jagen ontgroeid zijn, hun voordeel zullen kunnen doen. Een voortreffelijke publicatie, waarvan een vertaling wordt gepubliceerd in VOGELS, het tijdschrift voor jeugdleden van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, die t.z.t. waarschijnlijk ook in brochurevorm bij „Vogelbescherming” verkrijgbaar zal worden gesteld. K. Z.

P. H. T. Hartley: Bird watching and bird recording. Uitg. The Royal Society for the Protection of Birds, Occasional Publications, No. 29, London, z.j.

Der Star

Bijna veertig jaar lang heeft Wolfgang Schneider de levensgewoonten van de *spreeuw* bestudeerd, voornamelijk op een proefterrein bij zijn woonplaats Leipzig, waar 25 nestkasten voor *spreuwen* hangen, welke bewoners zoveel mogelijk met gekleurde ringen individueel worden gemerkt. Maar blijkens de 13 blz. tellende literatuuropgave heeft Schneider ook publicaties van anderen (w.o. verscheidene Nederlandse) niet verwaarloosd bij de samenstelling van „Der Star”, dat als nr. 248 onlangs is verschenen in de al vaker geprezen „Neue Brehm-Bücherei”. Twee kaartjes en 37 goed gereproduceerde foto's vormen een welkome aanvulling op de tekst (104 blz.) van een boekje, dat ik elke liefhebber van deze interessante, veel vervolgdde, maar zowel in als buiten de broedtijd door zijn gedragingen uiterst boeiende vogel van harte kan aanbevelen.

K. Z.

Wolfgang Schneider: Der Star. Neue Brehm-Bücherei, Nr. 248. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt, 1960. Prijs 5.40 DM.

Die Sumpfhöhle

De *velduil* is in Duitsland een veel zeldzamere broedvogel dan in Nederland, waar van tijd tot tijd, vooral in gebieden waar muizenplagen optreden, zelfs vrij aanzienlijke concentraties van broedende *velduilen* kunnen voorkomen. Dit was o.a. het geval in het afgelopen voorjaar in Oost-Flevoland, waar trouwens zelfs in december 1959 een *velduilen*paar met succes een aantal jongen groot bracht. Zijn dergelijke winterbroedsels betrekkelijk zeldzaam, alweer in gebieden met muizenplagen kan men vaak flinke troepen overwinterende *velduilen* aantreffen. Dr. h.c. Robert Gerber was in de ge-

legenheid geruime tijd lang een dergelijke troep overwinteraars in de nabijheid van Leipzig te observeren. Zijn ervaringen daarbij opgedaan, aangevuld met gegevens over andere levenswijzingen van de *velduilen* en over de trek, de geografische verspreiding enz. zijn verwerkt in zijn boekje „Die Sumpfhöhle” (54 blz., met 22 reproducties van foto's buiten de tekst en 2 kaartjes) dat als nr. 259 van de „Neue Brehm-Bücherei” is verschenen. Vooral interessant zijn ook de opgaven van in Duitsland geringde en elders geringde, doch in Duitsland aangetroffen *velduilen*, waarover gegevens werden verkregen. Een goed boekje, dat wat minder diep graaft dan sommige andere deeltjes van deze reeks, doch toch een goed beeld geeft van een interessante uilesoort, met vrij uitvoerige verwijzingen naar andere publicaties.

K. Z.

Dr. Robert Gerber: Die Sumpfhöhle. Neue Brehm-Bücherei, Nr. 259. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt, 1960. Prijs 3.— DM.

The mystery of the flamingos

U kunt wel beweren, dat ze hun eieren leggen op die kleine heuveltjes, maar de waarheid is, dat ze nooit eieren leggen. Iedereen weet, dat ze ergens ver van de oevers hun jongen krijgen en als die te voorschijn komen, zijn ze al net zo groot als hun ouders en kunnen al vliegen. Die kleine heuveltjes bouwen ze hier vaak, maar niet ieder jaar. Zo lang ik hier leef, heb ik er nog nooit eieren op gezien. Natuurlijk eet ik geen eieren, ik heb immers mijn veel! Alleen vrouwen en kinderen eten eieren, en die hebben hier niets te zoeken. Aldus Kipkwe, van de stam der Tugen, toen Leslie Brown hem aan de oever van het Hannington Meer in Kenya ondervroeg over het broeden van de *kleine flamingo* (*Phoeniconaias minor*), waarvan hij aantallen tussen de 200.000 en 700.000 op het meer aantrof.

En niet alleen Kipkwe, maar ook anderen verklaarden, nimmer nesten van de *kleine flamingo* te hebben gezien, terwijl mededelingen van ornithologen, die Oost-Afrika hadden doorkruist, op dit punt vaak en weinig gedetailleerd waren. Een aansporing voor Leslie Brown, om met inspanning van alle krachten en inzet van zijn schaarse vrije tijd te speuren naar broedplaatsen van deze fraaie vogels.

Hoe hij er tenslotte in slaagde op het Natron Meer uitgestrekte broedkolonies van de *kleine flamingo* te vinden, met in totaal meer dan een half miljoen nesten, terwijl hij er tevens nog 10.000—12.000 paren Europese *flamingo's* broedend aantrof, vertelt Leslie Brown in zijn uiterst boeiende, rijk en fraai geïllustreerde „The mystery of the flamingos”. In de typische persoonlijke stijl, die de Engelse vogelboeken zo leesbaar maakt, vertelt hij hoe hij, aanvankelijk met de auto en te voet, later met een gecharterd vliegtuig en tenslotte, nadat hij zelf heeft leren vliegen, met een gehuurd toestel de zoutmeren in Oost-Afrika afspeurt, tot hij het geheim van de *flamingo's* heeft ontdekt. Een kostelijk, inspirerend boek, dat men in één adem uitleest. K. Z.

Leslie Brown: The mystery of the flamingoes. Country Life Ltd., London, z.j. Prijs 25 sh.